

REPUBLICA MOLDOVA ȘI GAZUL RUSESC. DRAGOSTE PÎNĂ LA MOARTE?

Maxim Kuzovlev

„Cînd banii vorbesc, nimeni nu mai este atent la pronunție”.

Alfred Newman

Un nou „război ruso-ucrainean al gazelor” din perioada Revelionului, așa dar, a luat sfîrșit. A fost cel mai de durată și cel mai amplu. Dacă acum trei ani părțile au reușit să ajungă la un compromis în patru zile, de data aceasta le-a trebuit de cinci ori mai mult timp. În consecință a fost semnat un contract privind livrările de gaze în Ucraina pentru un termen de 10 ani și un acord privind tranzitul. În confruntarea ruso-ucraineană a gazelor au fost implicate atît țările-membre UE, cît și statele din afara comunității europene, dar care depind într-o anumită măsură de livrările de gaze naturale rusești. [1] Cînd începuse schimbul, tradițional din păcate, de acuze și revendicări reciproce, de tipul: “De nu ne dați șevalierile, vă vor fi tăiate degetele”, credeam că va fi doar o repetare a evenimentelor anterioare. Sau cel puțin refrene mai vechi intonate într-o manieră nouă. Însă, așa cum am putut vedea, a fost să fie altfel.

În „prietenia gazelor” dintre Rusia și Ucraina a fost antrenată și Republica Moldova, iar într-o măsură și mai mare, Transnistria (în toate orașele regiunii a fost deconectat sistemul de încălzire centralizată, în toate satele și localitățile suburbane a fost întreruptă furnizarea gazelor naturale). În contextul acestor evenimente, involuntar, apare dorința de a atenționa asupra situației acestei ramuri în Republica Moldova, în general, și în regiunea transnistreană, în particular.

Deci, să vedem ce spun faptele. Moldova depinde sută la sută de gazele naturale rusești. În cazul unor situații excepționale, România, care la fel ca Moldova, este dependentă de livrările de gaze rusești, și nu ar putea s-o ajute prea mult, asta în cazul dacă au fost închise clapetele la intrarea în Moldova și la hotarul Ucrainei cu România. Este imposibil sub aspect tehnic, or sistemele de gazoducte în regiunea orașului Iași activează cu o presiune de maximum 14 atmosfere, în timp ce ale noastre au 55 de atmosfere.[2] Desigur, Ucraina ne poate ajuta, însă, așa cum aveau să demonstreze evenimentele din ianuarie, aceasta nu a salvat prea mult situația.

De unde mai putem obține gaze? Din care conductă? Se vorbește de „NABUCCO”. Domnii de la „Moldovagaz” salută posibilitate de a diversifica livrările de resurse energetice. „Orice diversificare este un lucru bun. Astfel, dacă gazoductul „Nabucco” va fi construit, atunci această posibilitate va fi salutabilă”, - afirmă Alexandr Gusev, director general „Moldovagaz”. [3]

Totodată este clar că sunt deocamdată niște perspective îndepărtate. „NABUCCO” este un preconizat gazoduct magistral cu lungimea de 3,3 mii km. Acesta va fi trasat din Asia Centrală spre țările Uniunii Europene, mai întîi de toate, în Austria și Germania, ocolind Rusia. Capacitatea de proiect constituie 26-32 mldr. Metri cubi pe an. Prima etapă de construcție a gazoductului „NABUCCO” va demara în anul 2010, iar cea de a doua – pînă la sfîrșitul anului 2014. Uniunea Europeană speră că „NABUCCO” care urmează să traverseze teritoriul Turciei, va reduce dependența statelor europene de gazele rusești și de itinerarele de tranzit operaționale. Turcia însă obține un obiect de țîrguială. Țara tinde spre UE, astfel că periodic poate declara că renunță la acest proiect de asigurare cu gaze. Recep Tayyip Erdogan, premier-ministrul turc, s-a declarat sceptic vizavi de oportunitatea construcției gazoductului „NABUCCO” făcînd publică intenția țării sale de a-și reconsidera atitudinea față de respectivul proiect. Potrivit afirmațiilor lui Erdogan, Turcia nu va susține proiectul „NABUCCO” dacă UE nu va debloca acel capitol de negocieri turco-comunitare care se referă la blocul energetic. „Dacă capitolul energetic va fi blocat, respectiv, ne vom revizui și noi poziția”, a indicat Erdogan comentînd tema „NABUCCO”. Rusia nu se pronunță împotriva edificării gazoductului „NABUCCO” dacă în această conductă realmente vor fi pompate gazele. [4]

La fel este important de menționat că gazele rusești sunt livrate către Turcia direct, prin gazoductul „Blue Stream”. Îmi amintesc că pe sfârșitul anilor '90 când era trasat „Blue Stream” se vehicula că drumul gazelor către Balcani prin Ucraina și Moldova ar putea să-și piardă din actualitate”. Pe atunci aveam posibilitatea să aflu părerea uneia dintre cele mai competente persoane în domeniul transportării „combustibilului albastru”, cea a lui Petr Stepanov, care era director general al „Tiraspoltransgaz”, iar actualmente – șeful Ministerului industriei din Transnistria. Atunci, în anul 1998, acesta mi-a răspuns: „Aici se află inima „Gazpromului” care pompează gazele naturale către Balcani. „Blue Stream” nu-l va înlocui”. Un deceniu mai târziu, cuvintele lui au fost confirmate în totalitate. „Blue Stream” funcționa ca ceasul, însă nu a reușit să soluționeze problema asigurării Balcanilor cu gaze naturale via Turcia. Se creează impresia că el, de fapt, nici nu fusese conceput în aceste scopuri.

„Războiul gazelor” a scos în evidență foarte multe lucruri. A fost o operațiune cu mai multe mișcări în cadrul căreia a devenit clar cine și ce pondere are. Europeanii au conștientizat că sunt (evident, doar nominal) implicați forțat în controversele dintre doi mari agenți economici „Naftogaz-Ucraina” și „Gazprom”, nu și dintre țări. Instabilitatea tranzitului via Ucraina [5] sporește brusc importanța „North Stream”. Posibil, în aceste condiții Europa va începe să-l construiască mai activ, să aloce mijloace etc. (Deși, în realitate lucrurile nu stau atât de simplu, or pentru Europa de Sud, care a fost cea mai afectată, „North Stream” nu va fi de prea mare ajutor).

Vom prezenta în continuare niște cifre plictisitoare privind formarea prețurilor la gazele naturale. Europa efectuează achitățile pentru gaze trimestrial. În trimestrul I al lui 2009 – cca 450 USD. Se știe că acest preț este corelat cu un lag-time de aproximativ 6 luni. Acum o jumătate de an prețul atinge valori maxime, prețul pentru țitei constituia 150 USD per baril, pe când în prezent echivalează cu 50-30. Este evident că prețurile se vor reduce în trimestrele II–IV, astfel că, potrivit estimărilor, prețul mediu pentru întreg anul va fi de aproximativ 200 USD pentru 1000 de metri cubi (asta dacă prețurile medii pentru petrol vor constitui 50-60 USD).

Unitatea termală britanică (British Thermal Units, BTU) reprezintă volumul de căldură necesar pentru a încălzi un pfund de apă cu un 1 grad Fahrenheit (1 BTU= 252 Kcal = 1,055 Joule). Un baril de țitei conține 5,825 mil BTU. Un metru cub de gaze este echivalent cu 36,6785 BTU.

Pe piața americană a gazelor, mai frecvent sunt aplicate două formule simple pentru determinarea prețului la gaze în funcție de prețurile la țitei (USD per baril). Un baril de petrol conține 5,825 mil BTU, astfel că limita superioară a prețului pentru 1 mil BTU de gaze este considerată 1/6 din prețul unui baril de țitei. Însă această formulă, de obicei, majorează întrucîtva prețul gazelor. În calitate de limită superioară este aplicată valoare de 1/10 din prețul barilului de petrol. Astfel, prețul la gaze variază preponderent în intervalul dintre 1/10 și 1/6 din prețul pentru 1 baril de țitei.

Formulele „10 la 1” și „6 la 1” fiind destul de aproximative, în ultimul timp a devenit foarte populară formula așa-numitei „parității combustibililor” (*burner tip parity*). Formula în cauză se bazează pe „concurența între combustibili” dintre gaze și păcura combustibilă. Potrivit formulei „parității combustibililor”, prețul 1 mil de BTU de gaze = $-0,5 + 0,1511 \times$ prețul barilului de țitei. Aceeași abordare fiind aplicabilă și pentru determinarea prețului gazelor rusești pe piața europeană. Deoarece prețul la gazele rusești este mult mai puțin volatil decît prețul la gazele americane, formulele „10 la 1” și „6 la 1”, în calitate de limite ale intervalului de prețuri, nu au un sens pragmatic esențial. La fel este lipsită de sens și aplicarea unor factori sezonieri. Prețul „parității combustibililor” reflectă perfect prețul pentru gazele rusești, dar numai din ultimii trei ani. Mult mai precisă este metoda analizei regresive. În conformitate cu analiza regresivă, prețul la gazele rusești poate fi stabilit după formula: prețul pentru 1 mil BTU de gaze = $1,5762 + 0,1009 \times$ prețul pentru 1 baril de țitei.

Potrivit formulei indicate, prețul la gaze depinde de prețul la petrol pentru perioada curentă. Însă la aplicarea acestei formule prețul va oscila împreună cu variațiile prețului la petrol. Tradițional, prețul pentru gaze este calculat cu un lag-time de 9 luni, ceea ce temporizează modificările prețurilor la gaze în funcții de modificările prețurilor la țitei survenite. Pentru a obține o formulă similară, în ecuația de regresie este inclus atît prețul curent la petrol, cît și prețul la petrol cu lag-time de 9 luni. Astfel poate fi obținută o formulă mai conservativă pentru calcularea prețurilor la gaze: în momentul de creștere sau reducere a prețului la țitei, prețul la gaze se modifică mai lent decît prețul la petrol. Formula modificată a prețului pentru gaze este următoarea: prețul 1 mil de BTU = $0,714 + 0,046 \times$ prețul pentru 1 baril de țitei + $0,0975 \times$ prețul pentru 1 baril de țitei acum 9 luni. În așa fel poate fi calculat prețul pentru gaze. Chiar dacă prețul la petrol va constitui 30 USD (rămînînd stabil pe parcursul a 9 luni), lucru care mai trebuie să se producă, prețul la gaze va fi egal cu 185 USD, potrivit ultimei formule.

Dacă prețurile la petrol se vor menține la nivelul actual de cca 45 USD, atunci cele la gaze vor constitui aproximativ 260 USD. Luînd în considerație o reducere de 20 la sută pentru Ucraina, către sfârșitul anului, astfel că

peste 9 luni prețul va echivala cu 210 USD pentru 1000 metri cubi. În prezent se estimează că spre sfârșitul anului prețurile la gaze vor constitui 200-250 USD. Preșurile la gaze s-au tot redus începând de la nivelul de 500 USD și vor mai continua să scadă. Acest lucru a fost evident pînă la declanșarea conflictului, lucru pe care „Gazpromul”, de fapt, nici nu-l ascundea. [6] Trecerea Rusiei și Ucrainei la relații de piață în domeniul prețurilor la gaze și achitărilor pentru tranziturile efectuate era preconizată de mai demult. Conform acordului din anul 2007, trecerea definitivă urma să fie încheiată în anul 2011. Pentru aceasta a fost nevoie de o criză acută. Care a devenit momentul adevărului.

Dar să revenim în Moldova. Și din nou vom așterne niște cifre seci. Potrivit datelor oficiale, datoria Transnistriei pentru gazele naturale constituia la 1 ianuarie 2008, inclusiv penalitățile, 1.482,2 mlrd USD, la 1 aprilie 2008 (la fel inclusiv penalitățile) – 1.558,1 mlrd USD, la 1 iunie 2008 (inclusiv penalitățile) – 1.602,2 mlrd USD. [7]

Către sfârșitul anului 2008, în presa transnistreană se vehicula o nouă sumă a datoriilor – de cca 1,8 mlrd USD. Adică datoria crește și nu se va reduce. [8] DI Stepanov, de care vorbisem mai sus, a remarcat foarte recent că, în 2009, datoriile Transnistria pentru gaze vor continua crească, iar în condițiile actualelor tarife la combustibili, în noul an, datoria față de „Gazprom” ar putea constitui aproximativ 350 mil USD. DI Petr Stepanov, fiind o persoană rezonabilă, un profesionist, a conturat foarte clar situația creată, indicînd că „va veni timpul cînd Transnistriei îi se va cere să efectueze, cel puțin, achitățile curente”. De ce atunci rușii le permit transnistrenilor să acumuleze datorii atît de mari în așa o progresie?! Cine le va achita într-un final?! „Pentru a-și „scoate” datoriile de la ucraineni (către 30 decembrie 2008, datoria Ucrainei constituia 2,5 mlrd USD), „Gazpromul” decide să facă banco, cu adevărat. Atunci apare întrebarea, nu ar fi datoria Transnistriei care crește văzînd cu ochii o manifestare a unuiia dintre cele mai agreate proiecte născute de diplomația lui Putin în spațiul post-sovietic, adică a geopoliticii gazoductelor?

Vizavi de această chestiune, autoritățile moldovenești fie păstrează tăcere, fie se răstesc; cele transnistrene constată, adăugînd uneori în bătaie de joc, că datoria nu-i a lor, ci a întreprinderii „Moldovagaz”, a Moldovei ca și stat, iar cu cît mai mare va fi datoria Transnistriei, cu atît mai repede se va produce recunoașterea acesteia. De altfel, și unii demnitari de rang înalt din Republica Moldova declară oficial că după reintegrare, toate datoriile Transnistriei pentru consumul de gaze trec către statul prezumtiv unitar. Dar cum va putea fi gestionată o atare țară reintegrată avînd un creditor care s-a manifestat în relațiile politicii de gaze destul de violent? Scenariul este unul chiar foarte previzibil.

Datoriile pentru gaze sunt un element de presiuni și asupra Transnistriei care oricum este dependentă de cea mai mare țară de pe mapamond. De existența datoriei nimeni nu le amintește, iar cînd se întîmplă că mai evocă respectiva problemă, n-o fac la modul serios. La începutul anului, ministrul transnistrean al industriei, declara deschis: „Transnistria urmează să se pregătească pentru a deveni un partener credibil al „Gazpromului”. [9] Sunt niște vorbe bune, dar parcă nu se creează impresia că cineva ar lua aceste declarații în serios.

Să ne referim acum și la „Moldovagaz”. Vom prezenta în cele ce urmează o informație succintă. În anul 1999, între Departamentul privatizării al RM și „Gazprom” a fost semnat un contract privind crearea societății pe acțiuni reorganizate „Moldovagaz”. Capitalul societății pe acțiuni constituia atunci 290,5 mil USD fiind format din capitalul și patrimoniul Concernului „Moldovagaz” și a contribuția întreprinderilor din raioanele de est ale Republicii Moldova (RMN) în valoare de 78 mil USD. Titularul majorității acțiunilor ale SA, 50% plus o acțiune, a devenit „Gazprom”. Faptul că rușilor le-a revenit majoritatea acțiunilor „Moldovagaz” SA semnifica o schimbare de principiu a rolului companiei rusești ca și furnizor. Din acel moment, „Gazpromul” nu doar livra gazele naturale în Moldova, dar a devenit și vînzătorul direct al acestui produs la noi în țară. Compania și-a asumat întreaga responsabilitate pentru starea de lucruri în domeniu. Pe de altă parte, participarea întreprinderilor transnistrene la fondarea „Moldovagaz” SA presupunea practic reunificarea întregului complex de gaze al Republicii Moldova. Cu atît mai mult că întreprinderea rusească „Gazprom”, deținătorul majorității acțiunilor „Moldovagaz” SA, urma să participe direct la dezvoltarea acestuia, încetînd să mai calculeze amenzi și sancțiuni pecuniare. La rîndul său, Republica Moldova devenea sută la sută dependentă de „Gazprom”.

În prezent, „Moldovagaz” SA reunește 1706 de acționari care dețin 13 328 832 acțiuni. Cei mai mari acționari ai „Moldovagaz” SA sunt: Societatea pe Acțiuni de tip închis „Gazprom” (6 654 540 acțiuni, sau 50 la sută plus o acțiune), Ministerul Industriei și Infrastructurii din Moldova – anterior Departamentul Privatizării (4 708 806 acțiuni, sau 35,33%) și Ministerul Industriei din Transnistria – anterior Comitetul pentru gestionarea patrimoniului din Transnistria (1 791 306 acțiuni, sau 13,44%).

În cadrul companiei activează un Consiliu de Observatori, care depinde direct de „Gazprom”. Funcția de

președinte în Consiliul de Observatori întotdeauna este deținută de o persoană din „Gazprom”.

În ședințele Consiliului de Observatori, de obicei, sunt puse în discuții totalurile activității companiei pe parcursul unui an și bugetul pentru anul următor. În conformitate cu statutul „Moldovagaz” SA, din componența Consiliului de Observatori al companiei întotdeauna fac parte 6 persoane: 3 reprezentanți din partea „Gazpromului”, 2 reprezentanți din partea ministerelor de resort ale Republicii Moldova și 1 persoană din partea Autorității pentru gestionarea patrimoniului din Transnistria. Aceștia sunt aleși la Adunarea generală a acționarilor pentru o perioadă de 1 an.

Deoarece Transnistria a transmis către „Gazprom” atribuțiile privind gestionarea (votarea) prin acțiunile deținute, în noua componență a Consiliului de Observatori au fost incluși deja 4 reprezentanți ai „Gazpromului” și 2 reprezentanți ai Moldovei. Conform înțelegerilor, la postul de președinte al Consiliului de Observatori „Moldovagaz” SA tradițional este aleasă candidatura înaintată de „Gazprom”, iar la funcția de președinte al Consiliului de conducere al „Moldovagaz” – candidatura Guvernului Moldovei.

„Gazprom” care deține pachetul de control al acțiunilor are voie, în cazul unei activități ineficiente a „Moldovagaz”, prin intermediul Consiliului de Observatori, să gestioneze și să delegheze conducerea companiei mai multe atribuții. Astfel, în anul 2003, „Moldovagaz” SA, pentru prima dată în ultimii ani a obținut un profit net în valoare de peste 10 mil USD.

La sfârșitul lui noiembrie 2005, Sovietul Suprem al Transnistriei a luat decizia de a părăsi componența „Moldovagaz” SA și a transmite către „Gazprom” jumătate dintre acțiunile sale la această întreprindere. Atunci, Anatoli Blașcu, ministrul industriei din Transnistria, a declarat că regiunea deja a transmis către „Gazprom”, în contul stingerii datoriilor sale curente pentru consumul de gaze naturale, o jumătate dintre acțiunile deținute în „Moldovagaz”. Cealaltă jumătate de acțiuni în „Moldovagaz” SA Tiraspolul intenționa s-o transmită la fel „Gazpromului” și să creeze ținând cont de această cotă întreprinderea mixtă ruso-transnistreană „Tiraspoltransgaz-Transnistria”, care, așa cum se preconiza, de la începutul anului 2006 urma să coopereze direct cu „Gazpromul”. În luna ianuarie 2006, Guvernul Moldovei și „Gazpromul” au coordonat chestiunea privind transmiterea în gestiune către holdingul rusesc de gaze a activelor „Moldovagaz” SA situate în Transnistria. Decizia în cauză a fost aprobată cu scopul de a eficientiza vânzările de gaze naturale rusești în Transnistria. Condițiile în baza cărora a fost efectuată transmiterea în gestiunea „Gazpromului” a activelor transnistrene ale „Moldovagaz” nu au fost însă făcute publice.

Este evident că „Gazpromul” doar oficial este pe jumătate companie de stat. În cei 8 ani de aflare a lui Putin în funcția de Președinte al Rusiei, implicarea statului rus în cele mai profitabile domenii a devenit extrem de palpabilă. Companiile mari sunt conduse de către demnitari importanți. Actualul Președinte rus Dmitri Medvedev, în perioada când era prim-viceprim-ministru, cumula respectiva funcție cu activitatea în calitate de manager general al holdingului rusesc de gaze. Am putea presupune, că „Gazpromul” nu va fi satisfăcut de situația vizavi de datoria Transnistriei care, așa cum se conturează din acțiunile administrației de la Tiraspol”, demult a trecut „pe tărîmul obiectelor pierdute”. Pînă la declanșarea ultimului război al gazelor, autoritățile transnistrene, apriori, nu credeau că Rusia ar putea presa atît de dur prietenii/camarazii/ajutorii în bătăliile geopolitice pe care le dă. Se pare că această părere eronată încetul cu încetul dispare. Nu se va ține cont de argumentele de genul: gestionarea defectuoasă din perioada anilor '90, banii erau furați. Pînă în prezent, situația era de așa natură (nu doar în Transnistria), că cineva prezenta dări de seamă la anumite subiecte, cuiva îi mai pica ceva, pe cînd în realitatea nu era efectuată nicio activitate privind achitățile.

Să facem acum unele totaluri. Establishment-ul rus, dacă și-ar fi dorit, cu adevărat, să dețină un control asupra Moldovei, probabil, ar putea miza, mai ales în preajma alegerilor în Parlamentul țării, anume pe forța care va propune condiții mai interesante și mai realiste de rambursare a datoriilor. Există specialiști care se pricep la rambursarea datoriilor, alta e că serviciile acestora, chiar dacă sunt solicitate, lucru care se întîmplă, nu sunt mediatizate prea mult. Însă, se creează impresia că Moldova pentru Federația Rusa nu prezintă o importanță prea mare. Unde mai pui că a intervenit și criza mondială de care acum toți se plîng. La sigur, că Rusiei acum nu-i arde de Moldova. Cine n-ar veni la guvernare în RM în urma alegerilor din anul curent, dacă vor apărea eventuale divergențe cu Moscova, acesta inevitabil se va ciocni de „măciuca gazelor” rusești. În ceea ce privește „Gazpromul”, acesta, ar putea să-și aleagă în calitate de slogan profeția despre propria-i glorie post-mortem făcută de Sfînta Tereza de Lisieux: „Știu că o lume întregă mă va iubi”...

De vrea ea sau de nu vrea ...

Iar noi nu suntem o excepție.

Recomandări:

- Republica Moldova este parte a unui mare organism energetic european. Și nu doar în domeniul transportării gazelor. Situația în sfera energetică este destul de previzibilă și stabilă, asta dacă eventualele riscuri vor fi urmărite, analizate corect și anticipate.
- Delimitarea clară: cine, cui și pentru ce îi este dator. Stabilirea și fixarea în mod oficial: cum și de ce a apărut datoria și cine se face responsabil.
- Detașarea la maxim a chestiunilor ce țin de securitatea energetică de componenta politică.
- Urmează să fie tratată cauza, dar nu consecința acumulării datoriilor pentru consumul de gaze.
- Identificarea unor surse alternative în sfera energetică. Efectuarea în această direcție a unei activități detaliate și sistematice.
- O implicare mai profundă a Republicii Moldova în domeniul securității energetice europene.
- Atragerea de mijloace în domeniul energetic cu scopul de a menține și susține dezvoltarea nu doar în domeniul furnizării de gaze. Susținerea și motivarea specialiștilor din domeniul energetic.

Surse:

1. «Вторая газовая война на украинском фронте закончена» <http://news.mail.ru/politics/2310693/>
2. «В Молдове позитивно оценивают возможность присоединения к «Набукко»» <http://www.salut.md/news/37998.html>
3. «В Молдавии позитивно оценивают возможность присоединения к «Набукко»» <http://www.makeyourmoney.ru/2425/>
4. «Турция отказывается от поддержки газового проекта «NABUCCO», ИА «REGNUM», 20.01.2009 <http://regnum.ru/news/1112996.html>
5. «Газовая пробка», «Ведомости», 14.01.2009 <http://www.vedomosti.ru/newspaper/article.shtml?2009/01/14/176796>
6. «Провоевали 1,8 млрд.» «Ведомости», 19.01.2009 <http://www.vedomosti.ru/newspaper/article.shtml?2009/01/19/177425>
7. «Внешняя задолженность ПМР в 2008 г.» <http://www.cbpmr.net/resource/vnechzadol2008.pdf>
8. «Газовый долг Приднестровья в 2009 году может увеличиться на 350 млн. долларов», 23.01.09, ИА «Новый Регион 2» <http://nr2.ru/pmr/217162.html/print/>
9. «Газовый долг Приднестровья в 2009 году может увеличиться на 350 млн. долларов», 23.01.09, ИА «Новый Регион 2» <http://nr2.ru/pmr/217162.html/print/>

Policy Brief №3, 27 februarie 2009

Asociația pentru Democrație Participativă ADEPT

Adresa: str. V. Alecsandri nr. 97,
Chișinău, MD-2012,
Republica Moldova

Tel.: (+373 22) 21 29 92

Fax: (+373 22) 21 34 94

E-mail: adept@e-democracy.md

Web: www.e-democracy.md

Responsabilitatea pentru cele afirmate în acest articol aparține doar autorului. Opiniile exprimate nu reprezintă în mod neapărat punctul de vedere al ADEPT sau FSM.

© Asociația ADEPT, 2009.
Toate drepturile rezervate.

Acest *Policy Brief* a apărut în cadrul proiectului “Relațiile Moldova-UE – Îmbunătățirea Informării și Dezbaterei Publice asupra Principalelor Evoluții”, realizat de Asociația pentru Democrație Participativă ADEPT, cu sprijinul Fundației Soros-Moldova.

ADEPT este un centru independent de analiză și consultanță privind procesul decizional, politic, electoral și social-economic din Republica Moldova și din regiune.

Misiunea ADEPT constă în promovarea valorilor democratice și sprijinirea participării active a cetățenilor la viața publică.

Obiective strategice:

- contribuirea la realizarea eficientă a strategiilor guvernamentale orientate spre dezvoltarea social-economică și democratizarea Republicii Moldova;
- promovarea și consolidarea instituțiilor și procedurilor democratice;
- încurajarea și facilitarea participării cetățenilor la procesul decizional.